

zale obrobne pokrajine (zlasti Baskija in Katalonija) in manjši kraji (Bilbao, Altamira, Oviedo, Aramburu et al.).¹⁸ Spopad španskih intelektualcev – ne le na področju izobraževanja, ampak tudi socialnih bojov na področju varovanja pravic zoper avtoritarne režime v javni sferi – z organskimi intelektualci katoliške cerkve je v nadaljevanju dobil podobno zaostreno obliko kakor v Franciji. Sicer pa je v Španiji istočasno s francosko afero Dreyfus potekala afero Montjuich (Montjuich je hrib pri Barceloni s trdnjavo, spremenjeno v zloglasno ječo), ki je napredne španske intelektualce in sile združila in angažirala proti družbeni izolaciji in torturi anarhistov, ki jo je izvajala policija.¹⁹ Ko so leta 1909 v Barceloni na smrt obsodili in usmrtili Francisca Ferrera Guardio (1859–1909), pionirja libertarne racionalistične pedagogike, se je začela delitev duhov, ki je segla izredno globoko, saj so prelomi odražali tudi pretekle nereflektirane reprezentacije zgodovine, ki so terjale kritično prevrednotenje iluzornih predstav in religioznih dogem (Charle, 1996: 332–333; Anderson, 2009).

Nemški intelektualci se na začetku 20. stoletja francoskega pojma intelektualca – zaradi številnih in zapletenih razlogov, ki so dinamizirali rivalstvo med frankofonim in germanofonim svetom – niso oprijeli, omejen je ostal le na zapise o aferi Dreyfus. »Avtohtoni«²⁰ pojem inteligence (*Intelligenz*) je v nemškem prostoru ostal prioriteten kraj opredelitve agensov s kulturnim kapitalom in nacionalnemu značaju ustrezno *Bildung*. Zanimivo je, da je v Nemčiji negativna konotacija pojma »intelektualec«, kakršna sicer (v Franciji) izvirno sodi v desni, tj. antiintelektualno-antidreyfusarski register, postala orodje odmevnih nemških frankofobih besedil, intelektualca pa domnevni sovražnik nemške *kulture* (*Kultur*).²⁰ Ta konotacija se začne spreminjati v pozitivno šele po padcu imperija (novembra 1918 z abdikacijo Viljema II), okrepi pa se v obdobju med vojnama in z weimarsko avantgardo. Christophe Charle

18 Neizključevalnost v prispevkih manjših krajev k naprednim izobraževalnim tokovom je v Španiji bržkone izjemna: tako je npr. v okviru novega ministrstva za izobraževanje Altamira postala sedež direktorata za osnovno izobraževanje za vso Španijo.

19 Več o tej aferi Anderson, 2009.

20 Zarazliko od francoske *civilizacije* (*civilisation*) seveda. Gl. Le Rider, 1994. Razlikovanje med nemškim in francoskim pojmovanjem intelektualcev je globlje in izhaja iz ključnih razlik med *Lumières* in *Aufklärung*. Znotraj zadnjega vidijo številni raziskovalci razsvetljenstva (I. Berlin, W. Barrett, P. Venturi idr.) močan tok *protirazsvetljenstva* (*Gegenaufklärung*), ki se upira radikalni in eksistenčno dosledni (v praksi udejanjeni) francoski razsvetljenski paradigmi zlasti v treh smereh: proti razumu (francoskemu racionalizmu), proti (francoskemu) univerzalizmu in proti (francoskemu) empirizmu (neposredni intervenciji v realnost). Ta konservativen protirazsvetljenski tok, ki s seboj nosi temeljne zastavke antiintelektualizma, se v nemškem prostoru v 19. stoletju okrepi in prevlada ter je podlaga za *Historizem* nemške nacionalno-politične zgodovinske episteme. O tem sem obširno pisala v knjigi *Historiografska divergenca*, gl. Kramberger, 2007: 73–104 in 204–257; v.: Rotar, 2007c: 192–196.